

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-24>

УДК 793.31(=411.21),37.013.2

Цяпута М.Ф.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВТІЛЕННЯ ЛЕГЕНДИ У ТАНЦЮВАЛЬНУ ВИСТАВУ «ТРИ СИНИ» НА ОСНОВІ АРАБСЬКОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

Анотація. Проаналізовано науково-дослідницьку діяльність під час проведення навчальних занять, а саме, постановки дипломної роботи – танцювальної вистави «Три сини». Розглянуто хореографічне вираження легенди у народному арабському танці. Описано навчальний процес студентів та їх співпрацю з викладачем-практикантом. Проаналізовано педагогічну складову роботи над власною творчою постановкою «Три сини». Перелічено складові постановочної роботи, особливості подання нового хореографічного матеріалу при створенні хореографічних образів. Розглянуто процес вивчення хореографічного тексту виконавцями творчої роботи. Описано графік та структуру навчальних занять. Подано кожен епізод із загальними відомостями створення вистави. Проаналізовано методи та прийоми подачі нового матеріалу в умовах створення хореографічного твору «Три сини». Надано перелік та аргументацію методів, прийомів передачі та обміну словесною інформацією, прийомів переконування, прийомів розвитку мисленневих дій.

Ключові слова: арабський танець, народний танець, танцювальна вистава, навчальне заняття, репетиційне заняття, студенти, постановочна робота.

Tsiaputa Mariia

Ivan Franko National University of Lviv

INCORPORATION OF THE LEGEND IN THE DANCE PERFORMANCE «THREE SONS» BASED ON ARABIC CHOREOGRAPHY

Summary. The research activity during the training sessions, namely, the production of the diploma work – the dance performance "Three Sons" is analyzed. The choreographic expression of the legend in folk Arabic dance is considered. The students' educational process and their collaboration with the trainee teacher are described. The pedagogical component of the work on his own creative production "Three Sons" is analyzed. The components of the staging work, the peculiarities of presenting new choreographic material when creating choreographic images, are listed. The process of studying choreographic text by performers of creative work is considered. The schedule and structure of training sessions are described. Filed a modern episode with the most up-to-date creation. Analyzing the methods and presenting a new result in the creation of the choreographic work "Three Sons". The list and argumentation of methods, methods of transfer and exchange of verbal information, methods of transcoding, methods of development of thinking cases are given. The process of regulating students' learning by passing and receiving feedback was performed (showing dance elements, repetitions, asking questions, answering questions, working out the material studied). The final results of the studied performance and the choreographic, emotional content were evaluated. Students' achievements are analyzed. The pedagogical actions and teaching methods are described. Control of students' knowledge, skills and skills is carried out. Emphasized on the physical and emotional preparation of students before studying the dance performance "Three Sons". It is suggested that Arab folk dance be included in the curriculum of choreography in higher education institutions. Suggested videos for a better understanding of Arabic folk dance.

Keywords: arabic dance, folk dance, dance branch, educational classes, rehearsal classes, students, job placement.

Постановка проблеми. Молоді фахівці часто є малокомпетентними у народній хореографії країн, танцювальне мистецтво яких не входить у навчальну програму вищого навчального закладу. Але майбутній хореограф-постановник повинен власними силами розвивати свої знання, вміння і навички щодо танцювальної культури інших народів. Тому для особистісного розвитку та обізнаності, студентам буде цікаво дізнатись про хореографічну спадщину арабських країн. На жаль, часто знання про народний арабський танець є викривленими. Хоча, насправді, танцювальна культура арабського сходу є багатого на фольклорний танець. Важливу складовою вивчення фольклорного арабського танцю є втілення легенди «Три сини», що пропонує новизну та зацікавлення для студентів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Народний танець та методика його викладання досліджували хореографи: Є. Зайцев, Ю. Колесниченко «Основи народно-сценічного танцю», Г. Гусев «Народний танець», І. Смирнов

«Искусство балетмейстера». Дослідники вказують на важливість фізичної підготовки і необхідності теоретичних знань з народного танцю. Також акцентують на важливості цього предмету серед інших. «Народний танець», як предмет вивчення є одним із профільних дисциплін спеціального циклу в навчальних закладах культури та мистецтв [2, ст. 4]. Вивчаючи танці різних народів, їхній стиль та манеру виконання, танцюрист набуває знань, необхідних для творчого сприйняття і емоційного відтворення художніх образів [4, ст. 21].

Актуальність статті: вперше здійснюється аналіз постановочної роботи – танцювальної вистави «Три сини» зі студентами кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету ім. І. Франка. Наукова цінність – зображення легенди на основі арабського танцю.

Мета статті: проаналізувати самостійну науково-дослідну діяльність у руслі постановки танцювальної вистави та оволодіння методиками наукових досліджень.

Формулювання цілей статті:

- проаналізувати процес навчання студентів та їх співпрацю з викладачем-практикантом;
- надати інформацію про особливості постановочної роботи.

Педагогічна складова роботи над власною творчою постановкою «Три сини». На початку постановочної роботи було виконано такі дії:

- ознайомлено студентів з лібрето танцювальної вистави;
- проголошено мотиваційну промову на основі власних переживань і переконань;
- надано інформацію про особливості культурних цінностей країн арабського сходу;
- запропоновано до перегляду відеоматеріали для кращого розуміння і сприйняття арабського танцю;
- надано студентам конкретні знання з історії народного арабського танцю;

Впродовж постановочної роботи було виконано такі дії:

- підібрано методи та прийоми подачі нового матеріалу;
- здійснено детальне вивчення кожного епізоду танцювальної вистави;
- вдосконалено знання та вміння студентів, отримані під час занять;
- закріплено навички з вивченого матеріалу;
- виконано танцювальну виставу «Три сини» на сцені Львівського національного театру опери та балету імені С. Крушельницької.

Дотримано функцій педагогічної діяльності: навчальної, виховної та розвивальної.

Виклад основного матеріалу. Особливості подання нового хореографічного матеріалу при створенні хореографічних образів.

Танцювальна вистава «Три сини» складається з 6-ти епізодів:

- I епізод – «Батько благословляє синів у дорогу»;
- II епізод – «Життєвий вибір I-го сина»;
- III епізод – «Життєвий вибір II-го сина»;
- IV епізод – «Життєвий вибір III-го сина»;
- V епізод – «Повернення сидів додому»;
- VI епізод – «Нагородження III-го сина».

Хореографічні образи: Батько – цар Палестини, I син – завойовник, II син – грошолоб, III син – добродій, хлопці-музиканти, селянські дівчата, служниці-танцівниці, раби, бідна дівчина, мати-одиначка, крадій, розбійники.

Структура навчального заняття:

- викладач-практикант здійснює показ хореографічного матеріалу;
- студенти відображають побачене;
- студенти задають питання;
- викладач-практикант відповідає;
- студенти засвоюють вивчений матеріал;
- викладач-практикант робить структурні зауваження помилок студентів, акцентує увагу на успіхах;
- студенти відпрацьовують техніку виконання і вивчення хореографічного матеріалу;
- викладач-практикант дякує за співпрацю.

Вивчення хореографічного тексту виконавцями творчої роботи.

Приступаючи до вивчення танцю того чи іншого народу, завжди треба пам'ятати про їх історичну зумовленість. Мати глибокі знання лі-

тератури, історії, музики, живопису, скульптури. На основі цих знань з'явиться правильне та глибоке уявлення про стиль та манеру виконання етюдів або танцю [4, с. 22].

Навчальні та репетиційні заняття проходили два-три рази на тиждень. Це були індивідуальні, парні, групові та комбіновані заняття. Вивчення хореографічного матеріалу відбувалося відповідно до наведеної вище структури проведення навчальних занять.

Під час вивчення I-го епізоду – «Батько благословляє синів у дорогу» було ознайомлено студентів з особливостями чоловічого арабського танцю, переглянуто відеоматеріал фольклорного палестинського танцю Дабка (регіональні варіанти: Каррада або Тайяра, дал'она або Шамаль, Заріф аттул', сахдека таґрібе, деххейя) [6, с. 20]. Також вивчено технічні елементи та хореографічну лексику палестинської Дабки. Наповнено кожного героя відповідним характером і емоційним забарвленням.

Під час вивчення II-го епізоду – «Життєвий вибір I-го сина» студенти дізналися про релігійні відмінності арабських країн і цей прояв у народних танцях. Було вивчено кувейтський дівочий «Танець з хусточками». Наголошено про важливість певних жестів та елементів одягу в даному танці. Також вивчено сольну партію I-го сина, втілено його емоційне вираження і характер завойовника. Студенти переконалися у багатстві арабського танцювального мистецтва.

Під час вивчення III-го епізоду – «Життєвий вибір II-го сина» було ознайомлено студентів з єгипетським народним танцем, його історією. Вивчено дівочий «Танець з глечиками». Також вивчено сольну партію II-го сина, втілено його емоційне вираження і характер грошолоба. Вивчено хореографічну лексику рабів. Засвоено роботу з атрибутами: глечиками, скринькою, прикрасами, подушкою.

Під час вивчення IV-го епізоду – «Життєвий вибір III-го сина» студенти опанували відповідну танцювальну техніку і роботу в парах. Також вивчили хореографічний матеріал, засвоїли роботу з атрибутами. Студенти навчилися передавати характер свого хореографічного образу: III-го сина, бідної дівчини, матері-одиначки, крадія, розбійників.

Під час вивчення V-го епізоду – «Повернення сидів додому» студенти дізналися про регіональні відмінності та особливості наймасовіших арабських танців, навчилися розпізнавати спільні та відмінні риси арабської хореографії з танцювальним фольклором сусідніх країн. Опанували техніку виконання танцювальних елементів. Також розставлено емоційні акценти, використано акторську гру та пантоміму. Вирішено проблему незнання відомих арабських фольклорних танців та розвіяно міф, що арабський танець – це лише «Танець живота».

Під час вивчення VI-го епізоду – «Нагородження III-го сина» студенти дізналися про традиції свят і буднів арабів, місце танцю у них. Також було ознайомлено студентів з традиційним одягом, його значенням, особливостями у використанні. Наглядно продемонстровано факти збережених традицій, підтвержені відеоматеріалом. Вивчено палестинський танець Дабка

(один з регіональних варіантів) і танець Палестина [1; 3]. Ознайомлено студентів з історією походження даних хореографічних рухів і танцювальних композицій. Використано танцювальні атрибути і відпрацьовано роботу з ними. Здійснено переклад народних пісень та розказано про їх історію. Запрошено музиканта, який грає на ударному музичному інструменті дарбука (невеликий арабський барабан, поширений у країнах Магрибу, Єгипті) та здійснено репетиційне заняття під музичний акомпанемент.

Методи та прийоми подачі нового матеріалу в умовах створення хореографічного твору «Три сини».

Педагогіка належить до найважливіших наукових галузей знань. Як окрема, самодостатня наукова галузь, вона ґрунтується на певних наукових підходах, теоріях, концепціях, які складають її методологію [5, с. 173].

Методи, прийоми передачі та обміну словесною інформацією:

- Діалог – залучено студентів до активної діяльності та співпраці, створено продуктивне, психологічно-комфортне освітнє середовище, визнано значущість особистості кожного студента;

- Пошукова бесіда – здійснено міжособистісне спілкування та обмін думками для кращої співпраці та налаштування на плідну роботу. Прийнято спільні рішення для покращення майбутнього результату у сфері організації навчальних занять. Студенти виражали позитивне особистісне ставлення до змісту навчального процесу.

Методи, прийоми переконання:

- Апеляція до позитивних емоцій студентів – застосовано стимули для розвитку позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів відповідно до їхніх потреб, інтересів (танцювальне самовираження в певних образах);

- Проведення доказів – показ відеоматеріалів з рідних джерел, обґрунтування побаченого, підкреслення спільних та відмінних рис танцювальної лексики;

- Апеляція до висловлювань відомих людей – підтвердження поданої інформації висловами, поглядами, думками та роботами викладачів з кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету ім. Івана Франка, провідних хореографів українського та арабського танцювального мистецтва, авторів педагогічних видань.

Список літератури:

1. Arabic Dabke Dabka countries بلاد الدبكة العربية. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9axQZmDfHHw&feature=share&fbclid=IwAR3UAS9v6l5KwIx1R6EmyPmJ7ACRwUoLzXivYGRyQcdYQac03aEqK1HKdgQ> (дата звернення: 19.09.2019).
2. Гусев Г.П. Народный танец: методика преподавания : учеб. пособие для студентов вузов культуры и искусств. Москва : ВЛАДОС, 2012. 608 с.
3. El-Funoun dabkeh – fununiyat finale فرقة الفنون الشعبية الفلسطينية. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0PDq9pU98xs&feature=share&fbclid=IwAR2FqJXnmTUFFw_GKOV8btbbmcgUKPeG3w-Ut4XP7BX_m8bOXV2-wsiEGq0 (дата звернення: 19.09.2019).
4. Зайцев С.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-V рівнів акредитації. Видання друге, допрацьоване і доповнене. Вінниця : НОВА КНИГА, 2007. 416 с.
5. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Київ : Освіта України, 2008. 247 с.
6. Ришмави О.Х. Музыкальные инструменты арабов Палестины : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.02 «Музичне мистецтво». Санкт-Петербург, 2010. 23 с.
7. Смирнов И.В. Искусство балетмейстера. Москва : Просвещение, 1986. 192 с.

Методи, прийоми розвитку мисленнєвих дій:

- Вільне міркування – застосовано актуальну інформацію, пов'язану з життєвим досвідом: розповідь про власні вподобання та інтереси стосовно арабського хореографічного мистецтва, неправильного його трактування у багатьох людей, бажання розвіяти помилкове бачення арабської танцювальної культури, показати всю красу і різноманітність культурної спадщини у танцювальних композиціях, прищепити це бажання у студентів, спонукати до подальшого вивчення цього танцю, введення до навчальної програми та у їхню майбутню професійну діяльність;

- Узагальнення – організовано навчально-пізнавальну діяльність студентів як вияв їхньої активності під час постановки танцювальної вистави.

- Аналіз – здійснено аналіз знань та умінь студентів з виконання танцювальних епізодів вистави «Три сини», особистих суджень і думок стосовно розкладу навчальних занять та доповнень до танцювальної вистави. Також було висловлено оцінні судження про їхню діяльність, захоплення успіхами;

- Розрізнення – розуміння відмінностей арабського танцювального мистецтва з мистецтвом сусідніх країн. Подання відмінностей танцю Дабка в різних регіонах Палестини, Сирії, Лівану. Розпізнання танцювальних елементів та музики арабських країн.

Також було застосовано активні й інтерактивні методи навчання: індивідуальні (репетиції з солістами), групові (відпрацювання технічних навичок), парні та колективні форми діяльності студентів.

Висновки та пропозиції: Описано педагогічні дії та методи навчання. Акцентовано на фізичній та емоційній підготовці студентів перед вивченням танцювальної вистави «Три сини». Запропоновано арабський народний танець до включення у навчальну програму на пряму хореографія у вищих навчальних закладах. Здійснено процес регулювання навчання студентів шляхом передавання й отримання від них зворотного зв'язку (показ танцювальних елементів, повторення, задавання питань, відповіді на запитання, відпрацювання вивченого матеріалу). Здійснено контроль знань, вмінь та навичок студентів. Оцінено кінцеві результати вивченої вистави та хореографічне, емоційне наповнення. Проаналізовано досягнення студентів.

References:

1. Arabic Dabke Dabka countries بلاد العربية الدبكة. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=9axQZmDfHHw&feature=share&fbclid=IwAR3UAS9v615KwIx1R6EmyPmJ7ACRwUoLzXivYGRyQcdYQac03aEqK1HKdgQ>
2. Gusev, G.P. (2012). *Narodnyy tanets: metodika prepodavaniya* [Folk dance: teaching methodology]. Uchebnoe posobie dlya studentov vuzov kultury i iskusstv. Moskva : VLADOS. (in Russian)
3. El-Funoun dabkeh – fununiyat finale [Dabka Arts – Final Arts] الفنون الشعبية الفلسطينية. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=0PDq9pU98xs&feature=share&fbclid=IwAR2FqJXnmTUffw_GKov8btbbmcgUKPeG3w-Ut4XP7BX_m8bOXV2-wsiEGq0
4. Zaitsev, Ye.V., & Kolesnychenko, Yu.V. (2007). *Osnovy narodno-stsenichnoho tantsiu* [The Basics of folk-dance]. Navchalnyi posibnyk dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv kultury i mystetstv I-V rivniv akredytatsii. Vydannia druhe, dopratsovane i dopovnene. Vinnytsia : NOVA KNYHA. (in Ukrainian)
5. Padalka, H.M. (2008). *Pedahohika mystetstva* [Pedagogy of Art]. Kyiv : Osvita Ukrainy. (in Ukrainian)
6. Rishmavi, O.Kh. (2010). *Muzykalnye instrumenty arabov Palestiny* : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenyi kand. mistetstvoznavstva : spets. 17.00.02 «muzichne mistetstvo» [Musical instruments of the Arabs of Palestine : author. dis.]. Sankt-Peterburg. (in Russian)
7. Smirnov, I.V. (1986). *Iskusstvo baletmeystera* [The art of choreographer]. Moskva : Prosveshchenie. (in Russian)